

Recensieweb. Nieuwe literatuur. Nieuwe gidsen.

Over machteloosheid en complexiteit

door Emeraude van Deenen, 25 februari 2011

Illegale medische experimenten met straling; dat is waar de hoofdpersonages die Frans Kingma in zijn romandebuut *Spiegellevens* opvoert zich mee bezig houden. Het is tevens wat hen onderling verbindt. Ascen, een Nederlandse arts, ontmoet de in Oekraïne wonende Russin Nastasja op een symposium. Haar vader doet onderzoek naar het heil van radioactieve bestraling, en zij verleidt Ascen tot het uitvoeren van experimenten in Nederland.

Er ontstaat een liefdesrelatie die geen kans van slagen heeft: Nastasja is verloofd met een collega van haar vader. Naast een affaire met Ascen heeft zij sinds haar jeugd ook in het geheim iets met haar neef Leonid, een arts met leukemie die eveneens experimenten uitvoert met radioactieve stoffen. In de tweede helft van het boek komt Leonid bij een zakelijk bezoek de Nederlandse Phlore tegen; een nucleaire geneeskundige met een geadopteerde dochter uit Oekraïne. Dit meisje blijkt uiteindelijk de as te zijn waar het verhaal om draait.

Niet alleen is de plot ingewikkeld; de manier waarop deze tot de lezer komt is wellicht nog complexer. De roman is opgedeeld in kleine hoofdstukjes, waarin het verhaal fragmentarisch wordt verteld. Dit gebeurt bovendien op suggestieve wijze; het is vaak onduidelijk over welke personages het precies geschreven wordt of wat er aan de hand is. Hierdoor lijkt het aanvankelijk alsof je als lezer wordt buitengesloten, maar hoe meer je te weten krijgt, hoe completer het beeld wordt. De hoofdstukjes blijken puzzelstukjes te zijn die in elkaar passen, en pas op de allerlaatste bladzijde is de puzzel compleet. Dit maakt *Spiegellevens* qua opbouw een 'spiegel' voor het thema van de medische experimenten: de hoofdpersonages zijn immers ook bezig met de puzzelstukjes van hun onderzoek en hun leven. Maar het maakt de roman ook tot een uitdaging, *Spiegellevens* is geen boek waarin je gemakkelijk ondergedompeld wordt.

Ondanks de afstand die bewaard wordt tussen verhaal en lezer zijn er een aantal krachtige passages in het verhaal, waarbij de essentie van de personages getoond wordt. Een voorbeeld hiervan is wanneer Nastasja met behulp van Ascen de confrontatie met haar verleden aangaat en hierbij in woede ontsteekt:

'In een flits zag ze zichzelf in de spiegel, herkende nauwelijks haar eigen gezicht en wierp het ronde stuk hout. Voordat het glas als een ster in gruzelementen spatte was ze nog even het kleine meisje dat zoveel van haar vader hield. De man die bij het laatste afscheid van *mamoela* haar had getroost met de belofte: 'Ik hou van jou als van je lieve moedertje. Jij bent de enige voor mij, vergeet dat nooit. Wij blijven altijd samen.' De ster breidde zich uit met donkere stralen en vanuit uiteenlopende perspectieven werd getoond wie ze was en hoe ze veranderde. Glanzende scherven vlogen in het rond. De lege lijst toonde kaal behang, de spiegel van het verleden was verdwenen, kwastjes bewogen heen en weer.'

Dergelijke poëtische beelden maken het voor de lezer aantrekkelijk de strijd met de puzzel aan te gaan.

Terwijl het (liefdes-)verhaal van de vier hoofdpersonages zich op de voorgrond afspeelt, wordt de achtergrond – naast met het thema van medisch onderzoek – gevuld met de nasleep van het communistische regime in Oost-Europa. De verwijzingen zijn subtiel maar vernietigend. Wanneer Phlore twee jonge onderzoekers tegenkomt in Boekarest, vertellen die haar over een ontdekte grot die miljoenen jaren afgesloten is geweest en waar allerlei onbekende insecten gevonden werden:

'Wij leefden in zo'n grot. Buitenlandse onderzoekers zouden een nieuw menstype kunnen vinden,

Frans Kingma
Spiegellevens
(2010)

Meulenhoff
192 pagina's
€ 17,95

ISBN 9789029085434

OORDEEL
★★★★★ (4/5)

de *homo ceausescus*. Een wezen dat zich vermenigvuldigt zonder voedsel, zwaar autistisch is aangelegd, uitsluitend propaganda tot zich neemt en beschikt over een extreem beperkt vocabulaire.'

Spiegellevens is hierdoor een roman die verder reikt dan het complexe bestaan van de hoofdpersonages; het is ook een verhaal over onmacht; veroorzaakt door politiek, door het verleden, door het niet in staat zijn ongeneselijk zieken te helpen, en onmacht veroorzaakt door het lot. Het onvermogen in *Spiegellevens* heeft Kingma op ingenieuze wijze vorm gegeven, met een structuur waarmee hij de lezer zo nu en dan ook tot een wezenlijk gevoel van machteloosheid drijft.

Dit artikel is geprint van **RecensieWeb** - www.recensieWeb.nl.

Het auteursrecht berust bij de respectieve auteurs van de teksten op RecensieWeb.